

Handläggare
Carina Cronwall
Telefon: 0850822310 03 076

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd
2021-10-28

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Handläggning av barnärenden 0-12 år

Förslag till beslut

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd lägger rapporten till handlingarna.

Sammanfattning

Socialinspektörerna vid socialnämnden har granskat totalt 80 slumpvis utvalda barnavårdsärenden rörande barn 0-12 år från stadsdelsförvaltningarna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta. Granskningen avser 2020/2021 och omfattar 20 ärenden per nämnd. Granskningens syfte var att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på ett likställt sätt. I granskningsrapporten lyfts styrkor, intressanta exempel och utvecklingsområden. Barn och ungdomsenheten inom Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har tagit fram en handlingsplan för kvalitetsutveckling utifrån de områden som rapporten berör. Förvaltningen föreslår att nämnden lägger rapporten till handlingarna.

Bakgrund

Socialinspektörerna vid socialnämnden har granskat totalt 80 slumpvis utvalda barnavårdsärenden rörande barn 0-12 år. Granskningen avser 2020/2021 och omfattar stadsdelsförvaltningarna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta. 20 ärenden per nämnd granskades. Vidare hölls en intervju med enhetsledningen och medarbetare vid respektive förvaltning.

Granskningens syfte var att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på ett likställt sätt. Aktuellt granskningstema valdes ut utifrån att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) återkommande belyser brister i den sociala barnvården.

Socialnämnden har godkänt granskningsrapporten vid sammanträdet den 31 augusti 2021 och överlämnade rapporten till berörda stadsdelsnämnder. Socialnämnden har även överlämnat rapporten till övriga stadsdelsnämnder för kännedom och uppdrar till socialförvaltningen att under 2022 genomföra motsvarande granskning i resterande förvaltningar.

Ärendets beredning

Ärendet är berett inom avdelningen för ekonomi och kvalitet med stöd av avdelningen för individ och familj.

Ärendet

Granskningen – resultat och analys för samtliga granskade stadsdelsnämnder

Socialinspektörernas rapport är uppbyggd utifrån den granskningsmodell som tillämpats och som följer lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Dessa teman är:

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet

Nedan redovisas en sammanfattning av den analys som socialinspektörerna gjort i rapporten som gäller för samtliga granskade stadsdelsnämnder.

Trygghet och säkerhet

I en majoritet av ärendena skedde såväl förhandsbedömningar som utredningar inom lagstadgad tid. Relevanta skyddsbedömningar och utredningsdokument fanns i så gott som alla ärenden.

I ett fåtal ärenden jämnt fördelat över de granskade stadsdelsförvaltningarna, men tydligt mest i Bromma stadsdelsförvaltning, bedömde socialtjänstinspektörerna att utredningsarbetet var tunt, med få kontakter med familjen och ibland inga kontakter med andra vuxna kring barnet. Den avslutande bedömningen hänvisade ofta till att vårdnadshavarna inte samtyckte till insats. Samtidigt syntes inte motivationsarbete

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning
Individ och familj

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
Fax
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

för att påverka vårdnadshavarens inställning till insats. Socialinspektörerna är oroade över att flera ärenden brast i detta hänseende då det skulle kunna innebära att socialtjänstens kärnuppdrag att värna om barn i behov av stöd och skydd inte fullgörs i tillräcklig grad.

Självbestämmande och integritet

I det granskade materialet gjordes barn i hög grad delaktiga i början av processen och gavs möjlighet att uttrycka sin åsikt om det utredningen gällde. Längre fram i processen mattades barnets inflytande tydligt av. Socialinspektörerna lyfter att det är viktigt att socialsekreterarna fortsätter att säkerställa barnets inflytande genom hela ärendets gång, eftersom relevant stöd och skydd till barnet också kan vara avhängigt att barnets rätt till inflytande tillgodoses. Barn som med anledning av låg ålder eller funktionsnedsättning inte kunde delta i samtal hade socialsekreteraren i de allra flesta fall träffat och observerat. I det granskade materialet återfanns också en bred flora av samtalsstödjande verktyg såsom bland annat tre hus, nallekort och smileys.

Kunskapsbaserad verksamhet

Strukturerade bedömningsinstrument förekom inte i det granskade materialet. I intervjuerna betonade flera enheter att bedömningsinstrumentet EARL 20 B är efterfrågat. Socialnämnden kommer inom kort att erbjuda utbildning i instrumentet, vilket framför allt är viktigt för att tidigt identifiera barn med hög risk att utveckla ett antisocialt beteende.

Socialinspektörerna framhåller att bedömningsinstrumentet iRisk bör vara av intresse för hela staden eftersom IVO vid flera tillfällen har påtalat att socialtjänsten generellt brister i att bedöma risken för att barnet ska utsättas för fortsatt våld.

Barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning var tydligt överrepresenterade i det granskade materialet. Mot bakgrund av detta ser socialinspektörerna att det finns starka skäl att systematiskt prioritera kunskap, bemötande och anpassningar kopplade specifikt till verksamheten såväl i myndighetsutövningen som vid utförarsidan.

Helhetssyn och samordning

Barnets situation i skolan är en viktig faktor att väga in i bedömningen kring risk- och skyddsfaktorer då en fullgjord

skolgång är bland de viktigaste skyddsfaktorerna. Utifrån granskningens resultat konstateras att skolsituationen uppmärksammas men att detta behöver öka och att fokus också tydligare bör ligga specifikt på skolresultaten. Likaså behöver även behov kopplat till skolsituationen i högre grad vägas in i uppdrag till utföraren och specifikt följas upp vid uppföljning av insats.

När ett barn har kontakt med flera olika samhällsinstanser samtidigt har både socialtjänsten och hälso- och sjukvården en skyldighet att ta initiativ till samordnad individuell plan (SIP). Annars riskerar barnets behov falla mellan stolarna och för mycket ansvar för samordning riskerar landa på vårdnadshavaren. Socialinspektörerna menar att det utifrån detta är det oroväckande att SIP används i så låg grad. Det var dock positivt att skolan bjöds in till alla SIP-möten i granskningen.

Även anmälningsmöten förekom i låg grad. Granskningen avser handläggning under pandemin där ändrade arbetssätt och sjukfrånvaro vid förvaltningarna och i övriga samhället sannolikt har påverkat granskningsresultaten, bland annat gällande antal SIP och anmälningsmöten

Effektivitet och tillgänglighet

I socialtjänstinspektörernas tidigare granskningar avseende tillämpningen av LVU framkom att många unga med allvarigare missbruk och kriminalitet var kända redan som barn. Med detta i åtanke betonar socialtjänstinspektörerna att 63 % av barnen i den aktuella granskningen var kända sedan förut och i få av dessa ärenden hade barnet fått insats. I Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning framkom att ett ökat fokus ligger på tidig upptäckt och att man bland annat med hjälp av EARL 20 B och insatser såsom BSFT (Brief Strategic Family Therapy) siktar på att komma in i ett tidigare skede för barn med hög risk.

Socialtjänstinspektörerna framhåller att om barn ska få stöd och skydd är det viktigt att socialsekreterarna har utrymme att motivera till insats och tidigt uppmärksamma barn med hög risk för en antisocial utveckling.

Den absolut vanligaste insatsen som erbjöds var familjebehandling på kontorstid. Samtliga enheter framförde i intervju att det saknas insatser som erbjuder praktiskt och socialpedagogiskt stöd för de familjer som av olika skäl har svårt att tillgodogöra sig de familjebehandlande samtal som den interna öppenvården erbjuder. Att det i högre grad behövs praktiskt stöd samt flexibilitet gällande kontorstid lyfts även av Riksförbundet Attentions målgrupp. Socialtjänstinspektörerna delar denna uppfattning utifrån vad som framkom i dokumentationen, framför allt gällande familjer med mer komplexa svårigheter och social utsatthet.

Socialtjänstinspektörerna visar på att det är angeläget att socialtjänsten kan erbjuda insatser som utformas tillgängligt utifrån brukarens förutsättningar och behov, Om behoven inte kan tillgodoses i den interna öppenvården kan externa utförare komplettera.

Spånga-Tensta – resultat och analys

Viktigt att notera att det från varje nämnd granskades 20 ärenden. Det innebär att man fullt ut inte kan dra entydiga slutsatser från resultatredovisningen vad gäller skillnader mellan de olika nämnderna då det oftast rör sig om skillnader på några få ärenden. I några fall lyfts resultat för enskilda förvaltningar som mer signifikanta eller mer tydliga. När det gäller Spånga-Tensta SDF noterar socialinspektörerna följande.

- I 47 % av ärendena där barnet gick i skolan/förskolan hade skolsituationen vägts in i bedömningen, antingen som risk- eller skyddsfaktor. Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning hade gjort det i flest ärenden.
- Insats föreslogs i 63 % av de granskade ärendena, i flest ärenden i Spånga-Tensta och Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltningar.
- Endast drygt hälften av ärendena som gällde misstänkt våld mot barn ledde till en polisanmälan. Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning hade störst andel ärenden med misstänkt våld som inte polisanmälts och samtidigt också högst andel ärenden som avsåg våld mot barn. Enligt stadens riktlinjer är huvudprincipen att misstänkt våld mot barn bör

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning Individ och familj

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
Fax
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

anmälas och avvägningen inför beslut att anmäla eller inte ska tydligt dokumenteras.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen ser granskningen, dess resultat och analyser som ett viktigt dokument för kvalitetsutveckling av socialtjänstens barnavårdsverksamhet i staden och inom Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning. Vissa utvecklingsområden är sedan länge kända inom förvaltningen och det pågår redan utvecklingsarbete. Med anledning av granskningsrapporten har förvaltningen utarbetat en handlingsplan som riktar sig till samtliga utvecklingsområden och påpekande som lyfts i rapporten. Handlingsplanen bifogas som bilaga 2 till detta tjänsteutlåtande.

Det är positivt att rapporten lyfter goda exempel som till exempel att Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning lägger ett större fokus på barnets eget beteende för att uppmärksamma det i tidig ålder och att man planerar att implementera bedömningsinstrumentet Earl 20B. Det är också glädjande att situationen på skola/förskola vägs in i en stor del av bedömningarna i utredningarna och en stor del av att utredningarna avslutas med förslag om insats.

Att det i endast drygt hälften av ärendena som gällde misstänkt våld mot barn ledde till en polisanmälan och att Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning hade störst andel ärenden med misstänkt våld som inte polisanmälts, samtidigt som stadsdelsförvaltningen också hade också högst andel ärenden som avsåg våld mot barn, har med rätta rönt uppmärksamhet. Enligt stadens riktlinjer är huvudprincipen att misstänkt våld mot barn bör anmälas och avvägningen inför beslut att anmäla eller inte ska tydligt dokumenteras. En förklaring till utfallet kan vara att utredande socialsekreterare vill värna om den arbetsallians de upparbetat med föräldrarna och inte vill äventyra den genom att göra en polisanmälan då detta inte skulle vara till gagn för barnet. Förvaltningen har uppmärksammat bristen sedan tidigare och verksamheten har tagit fram en rutin som innebär att polisanmälan i de flesta fall görs initialt redan i mottagningen och inte av utredande socialsekreterare. Rutinen har antagits efter det att granskade ärenden handlades. Verksamheten kommer att följa upp implementering under november 2021. Momentet förs in i enhetens kvalitetsledningssystem och följs löpande upp i egenkontrollen. Utfall och utveckling rapporteras i verksamhetsplan för 2022 och sedan fortlöpande i tertialrapporter och verksamhetsberättelse. Vid behov kommer ytterligare aktiviteter att genomföras.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning
Individ och familj

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
Fax
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

Förvaltningen föreslår att nämnden lägger rapporten till handlingarna.

Victoria Callenmark
T.f. stadsdelsdirektör

Abdi-Nur Isse
Avdelningschef

Bilagor

1. Rapporten *Kvalitetsgranskning Handläggning av barnärenden 0-12 år*. Augusti 2021
2. Barn och ungdomsenhetens handlingsplan med anledning av *Kvalitetsgranskning Handläggning av barnärenden 0-12 år*

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Victoria Callenmark, T.f. stadsdelsdirektör	2021-10-14
Abdi-Nur Isse, Avdelningschef	2021-10-14